

Centar za kognitivnu znanost

Iako je kognitivna znanost u svijetu prisutna već desetljećima te je jedna od najbrže rastućih međudisciplina, u Hrvatskoj do osnivanja Centra za kognitivnu znanost nije postojala nijedna obrazovna institucija koja bi sustavno poticala razvoj kognitivne znanosti i studijski program u tom značajnom međudisciplinarnom području. Kao izuzetak možemo navesti jedino doktorski studij *Jezik i neurokognitivna znanost* (JEKON) na Sveučilištu u Zagrebu, koji pokriva jedan dio heksagona kognitivne znanosti te na doktorskoj razini daje studentima priliku da se okušaju u međudisciplinarnim temama povezanim s jezikom. S druge strane Centar za kognitivnu znanost okuplja disciplinarne i međudisciplinarne znanstvenike koji se zajednički dotiču svih disciplina koje čine heksagon kognitivne znanosti. Vijeće Centra čine lingvisti, psiholozi, antropolozi, filozofi, matematičari, stručnjaci za računarstvo i umjetnu inteligenciju, neuroznanstvenici. Osim zajednički osmišljenoga studijskoga programa kognitivne znanosti članovi Centra surađuju u osmišljavanju promocije kognitivne znanosti, umrežavanju sa srodnim centrima u inozemstvu, povezivanju s inovacijskim centrima u Europi i Sjedinjenim Američkim Državama, prijavi međudisciplinarnih znanstvenih projekata i projekata u suradnji s privredom te na povezivanju s poslodavcima u svrhu promicanja inovacije i jačanje spona između znanosti i privrede.

Ideja o osnivanju ovoga Centra na Filozofskome fakultetu i želja da se to učini postojale su godinama, ali su svoj jasniji oblik i sadržaj dobile tijekom siječnja 2022. godine, kada je u postupak vrednovanja predan novoizrađeni prijedlog dvojezičnog interdisciplinarnog združenog studijskoga programa *Primijenjena kognitivna znanost* (PrimKogZna), odnosno *Applied Cognitive Science* (AppCogSci), koji je izrađen u sklopu projekta *Izazovi za društvene i humanističke znanosti: novi studiji i sustav kvalitete Filozofskog fakulteta u Zagrebu*. U procesu izrade standarda zanimanja (Stručnjak za primijenjenu kognitivnu znanost) i standarda kvalifikacije te zatim i samoga studijskoga programa sudjelovali su nastavnici s nekoliko odsjeka Filozofskoga fakulteta, odnosno zavoda s partnerske institucije – Fakulteta elektrotehnike i računarstva Sveučilišta u Zagrebu. Voditeljica radne skupine za izradu studijskoga programa i idejna začetnica studija i Centra jest izv. prof. dr. sc. Renata Geld, koja je inicirala procese strukturiranja ustrojbene jedinice koja postaje i formalni i neformalni prostor međudisciplinarne suradnje.

Centar je osnovan 5. travnja 2023. Nastao je kao mjesto suradnje nastavnika i znanstvenika koji sudjeluju u izvođenju prvog hrvatskog diplomskog studijskoga programa iz područja kognitivne znanosti i to s naglaskom na sinergiji društveno-humanističkih i tehničkih znanosti. Njegova je temeljna uloga biti ustrojbom jedinicom Fakulteta koja je odgovorna za izvođenje programa *PrimKogZna* te mjestom provedbe s njime povezanih razvojnih, znanstvenih i stručnih aktivnosti. Centar time predstavlja neizmjerni potencijal i značaj za strateški razvoj Filozofskoga fakulteta i njegova daljnjeg pozicioniranja na europskim znanstvenim i akademskim kartama. Za voditeljicu Centra za kognitivnu znanost kao i novoga studija izabrana je izv. prof. dr. sc. Renata Geld, za zamjenicu voditeljice Centra izabrana je izv. prof. dr. sc. Kristina Kocijan, a za suvoditelja studija izv. prof. dr. sc. Dario Bojanjac (FER).

Članovi Vijeća Centra okupljeni na konstitutivnoj sjednici Centra za kognitivnu znanost.

Kao temeljne ciljeve i zadatke Centar je postavio sljedeće:

1. promidžba međudisciplinarnе suradnje znanstvenika iz heksagona kognitivne znanosti i srodnih disciplina;
2. organizacija gostovanja uglednih europskih i svjetskih kognitivnih znanstvenika;
3. koordinacija izvođenja združenoga diplomskog studijskog programa *PrimKogZna*;
4. izgradnja i produblјivanje spona s privredom i poslodavcima;
5. osmišljavanje jednog ili više nekoliko programa cjeloživotnog obrazovanja iz područja primijenjene kognitivne znanosti;
6. provedba edukacija u sklopu nekoliko programa cjeloživotnog obrazovanja iz područja i tema (primijenjene) kognitivne znanosti;
7. osmišljavanje, organizacija i provedba međudisciplinarnih modula za studente Filozofskoga fakulteta, studente ostalih sastavnica Sveučilišta u Zagrebu kao i studente drugih hrvatskih i inozemnih sveučilišta;
8. popularizacija (kognitivne) znanosti;
9. popularizacija inovacije kao temeljne sastavnice studijskoga programa *PrimKogZna*.

Temeljna je poveznica svih ciljeva Centra, a osobito onih vezanih za kvalitetnu provedbu studijskih programa i edukacija, stvarati stručnjake koji su medijatori između znanosti i industrije, inovatori koji razumiju međudisciplinarna pitanja, posebice ona vezana uz odnos između čovjeka i tehnologije. Studij *PrimKogZna* nastao je na temelju stvarnih potreba tržišta rada te se snažno oslanja na suvremena znanstvena kretanja iz polja u kojima djeluju nastavnici i znanstvenici uključeni u izvedbu studijskog programa.

Studij je osmišljen tako da ima disciplinarne i međudisciplinarne kolegije te one koji su fokusirani na transversalne vještine, dakle na razvoj nekih općekognitivnih, društvenih i komunikacijskih vještina. Studenti na prvoj godini studija imaju kolegije koji ih uvode u discipline koje nisu imali tijekom svojega prijediplomskog studija. Na drugoj godini studija studenti pohađaju međudisciplinarnu predmetu smislenu ogrupljene kako bi studente usmjerili prema određenim aspektima kognitivne znanosti te im omogućili kvalitetan razvoj međudisciplinarnih kompetencija. Naposljetku Centar brine o tome da studenti tijekom studija imaju aktivnu vezu s poslodavcima, da se uključuju u aktivnosti centara za razvoj karijera pri Filozofskome fakultetu i Fakultetu elektrotehnike i računarstva te da sudjeluju u konkretnim inovacijskim procesima koji se provode unutar postojećih kreativnih ekosustava, kao što je *venture builder* Nuqleus, FER-ov projekt kojemu je cilj znanstvenicima pružiti kompletnu potporu u komercijalizaciji rezultata znanstvenih istraživanja.

U izvedbu programa uključeni su nastavnici s ukupno šest odsjeka Filozofskoga fakulteta (Odsjek za anglistiku, Odsjek za fonetiku, Odsjek za psihologiju, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju, Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti, Odsjek za južnoslavenske jezike i književnost) i šest zavoda Fakulteta elektrotehnike i računarstva (Zavod za primijenjeno računarstvo, Zavod za primijenjenu matematiku, Zavod za elektroničke sustave i obradu informacija, Zavod za elektroniku, mikroelektroniku, računalne i inteligentne sustave, Zavod za osnove elektrotehnike i električka mjerenja, Zavod za komunikacijske i svemirske tehnologije). Svi nastavnici koji sudjeluju u studijskom programu ujedno čine i Vijeće Centra za kognitivnu znanost. Središnje tijelo u Vijeću Centra predstavlja Vijeće studija *PrimKogZna*, a čine ga izv. prof. dr. sc. Dario Bojanjac (FER), izv. prof. dr. sc. Ana Sović Kržić (FER), izv. prof. dr. sc. Alan Jović (FER), izv. prof. dr. sc. Renata Geld (FF), doc. dr. sc. Diana Tomić (FF), izv. prof. dr. sc. Ivana Hromatko (FF) i doc. dr. sc. Sanja Kišiček (FF).

Kako bi studente i javnost upoznali s novim studijem, njegovom strukturom i misijom, članovi Vijeća studija i voditelji Centra i studija *PrimKogZna* osmislili su akademsku kampanju koja se sastojala od predstavljanja studija i kognitivne znanosti kao međudiscipline. Osmišljen je suvremeni vizualni identitet Centra i studija, a tijekom 2023. godine održana su i tri velika predstavljanja studijskoga programa na obama partnerskim fakultetima.

O aktualnosti i veliku interesu za polje kognitivne znanosti u Hrvatskoj govori i činjenica da su ta predstavljanja okupila preko pet stotina zainteresiranih studenata, novinara, poslodavaca, kao i nastavnika s drugih fakulteta i sveučilišta. Svako je događanje uključivalo i izlaganja kognitivnih znanstvenika u gostima, pa je tako Centar na FF i FER doveo profesora Todda Oakleya (Sveučilište Case Western Reserve, Ohio, SAD) i profesora Bipina Indurkhye (Jagelonsko sveučilište u Krakovu, Poljska). O aktivnu promicanju djelatnosti Centra i snažnu povezivanje studija s tržištem rada govore i sudjelovanja suvoditelja studija u panelima o budućnosti tržišta rada i visokog obrazovanja te činjenica da su studentima studija *PrimKogZna* osigurane stipendije preko zainteresiranih poslodavaca.

Centar je u rujnu 2023. uspješno proveo prvi kvalifikacijski postupak te popunio planiranu kvotu od 30 studenata. U kvalifikacijski je postupak ušlo preko 60 izuzetno kvalitetnih kandidata s nekoliko hrvatskih i

Predstavljanje novoga studija pred više od 300 zainteresiranih studenata, 2023.

stranih sveučilišta te je time konkurencija bila vrlo jaka. Po prvi puta u povijesti Sveučilišta u Zagrebu na isti su se diplomski studij upisali studenti iz područja društvenih, humanističkih, tehničkih i prirodnih znanosti te jedan student iz umjetničkoga područja.

Studij budućnosti, kako su Primijenjenu kognitivnu znanost nazvali mediji, primjer je studija koji društvene i humanističke znanosti povezuje s tehničkim znanostima te ih vraća u fokus interesa studenata i javnosti. Navedeno ne čudi i dolazi u pravo vrijeme kako bi tehnološki razvoj bio praćen društveno-humanističkim saznanjima o tome kako ga nadzirati i koristiti za boljitak čovjeka.

Renata Geld